

सडसावधानिश्रीभुनिसुन्दरसूरिविरचित

अध्यात्म कल्पद्रुम

जयश्रीरांतरारीशां, लेले येन प्रशांतितः। तं श्रीवीरजिनं नत्वा, रसः शांतो विभाव्यते सर्वभंगलनिधौ हृदि यस्मिन्, संगते निरुपमं सुभमेति। मुक्तिशर्म य वशीभवति द्राक्, तं बुधा भजत शांतरसेंद्रम् समतेकलीनयित्तो, ललनापत्यस्वदेहममतामुक्त्वा विषयकषायाद्यवशः शास्त्रगुणैर्दमितयेतस्कः वैराग्यशुद्धधर्मा देवाहिसतत्वविद्विरतिधारी। संवरवान् शुभवृत्तिः साम्यरहस्यं भज शिवार्थिन्	॥१॥ ॥२॥ ॥३॥ ॥४॥ युग्मम्।
---	-----------------------------------

अथ प्रथमः समताधिकारः

यित्तबालक मा त्याक्षीरजसं भावनौषधीः। यत्त्वां दुर्धानभूतानछलयन्ति छलान्विषः यद्विद्रियार्थैः सकलैः सुभं स्यात्तरेन्द्रयक्तिरिदशाधिपानाम्। तद्भिंदवत्येव पुरो हि साम्यसुधांबुधेस्तेन तमाद्रियस्व अदृष्टवैयित्र्यवशाज्जगज्जने, वियित्रकर्माशयवाग्विसंस्थुले। उदासंवृत्तिस्थितयित्तवृत्तयः, सुभं श्रयंते यतयः क्षतार्तयः विश्वजंतुषु यद्वि क्षणमेकं, साम्यतो भजसि मानस मैत्रीम्। तत्सुभं परममत्र परत्राप्यश्नुषे न यदभूत्तव जतु न यस्य मित्रं न य कोऽपि शत्रुर्निजः परो वापि न कश्यनास्ते। न येन्द्रियार्थेषु रमेत येतः कषायमुक्तः परमः स योगी भजस्व मैत्रीं जगदङ्गिराशिषु, प्रमोदमात्मन् गुणेषु त्वशेषतः। भवार्तिदीनेषु कृपारसं सदायुदास- वृत्तिं भलु निर्गुणेष्वपि मैत्री परस्मिन् हितधीः समग्रे, भवेत्प्रमोदो गुणपक्षपातः। कृपा भवार्ते प्रतिकर्तुमीडोपेक्षैव माध्यस्थ्यमवार्यदोषे परहितयित्तामैत्री, परदुःखविनाशिनी तथा करुणा। परसुभतुष्टिर्मुद्विता, परदोषोपेक्षामुपेक्षा मा कर्षीत्कोऽपि पापानि, मा यामूत्कोऽपि दुःखितः। मुय्यतां जगदध्येषा, मतिर्मैत्री निगद्यते अपास्ताशेषदोषाशां, वस्तुतत्त्वावलोकिनाम्। गुणेषु पक्षपातो यः, स प्रमोदः प्रकीर्तितः दीनेष्वार्तेषु भीतेषु, यायमानेषु श्रवीतम्।	॥५॥ ॥६॥ ॥७॥ ॥८॥ ॥९॥ ॥१०॥ ॥११॥ ॥१२॥ ॥१३॥ ॥१४॥
---	---

प्रतिकारपरा बुद्धिः, कारुण्यमभिधीयते ॥१५॥

कूरकर्मसु निशंकं देवतागुरुनिंदिषु।
आत्मशंसिषु, योपेक्षा, तन्माध्यस्थमुदीरितम् ॥१६॥

येतनेतरगतेष्वभिलेषु,
स्पर्शरूपरसगंधरसेषु।
साम्यभेष्यति यदा तव येतः,
पाणिगं शिवसुखं हि यदात्मन् ॥१७॥

के गुणास्तव यतः स्तुतिभिश्चस्यत्कृतं
किमकृथा मद्यवान् यत्।
कैर्गता नरकभीः सुकृतैस्ते,
किं जितः पितृपतिर्यद्यन्तः ॥१८॥

गुणस्तवैर्यो गुणिनां परेषा-
माक्रोशनिंदादित्तिरात्मनश्च।
मनः समं शीलति मोदते वा,
भिद्ये त य व्यत्ययतः स वेत्ता ॥१९॥

न वेत्सि शत्रून् सुहृदश्च नैव,
हिताहिते स्वं न परं य जन्तोः।
दुष्णं द्विषन् वांछसि शर्म
यैतन्निदानमूढः कथमाप्स्यसीष्टम् ॥२०॥

कृती हि सर्वं परिणामरम्यं,
वियार्य गृह्णाति चिरस्थितीड।
भवान्तरेऽनन्तसुभाप्तये तद्,
आत्मन् किमाचारमिमं जहासि ॥२१॥

निजः परो वेति कृतो विभागो, रागद्विभिस्तेत्वरयस्तवात्मन्।
यतुर्गतिक्लेशविधानतस्तत्,
प्रमाणयन्नस्यरिनिर्मितं किम् ॥२२॥

अनादिरात्मा न निजः परो वा,
कस्यापि कश्चिन्न रिपुः सुहृदा।
स्थिरा न देहाकृतयोऽणवश्च,
तथापि साम्यं किमुपैषि नैषु ॥२३॥

यथा विदां लेप्यमया न तत्त्वात्,
सुभाय मातापितृपुत्रदाराः।
तथा परेऽपीड विशीर्षतत्तदाकार-
मेतद्धि समं समग्रम् ॥२४॥

जानन्ति कामान्निषिदाः ससंज्ञाः,
अर्थं नराः केऽपि य केऽपि धर्मम्।
जैनं य केचिद् गुरुदेवशुद्धं,
केचित् शिवं केऽपि य केऽपि साम्यम् ॥२५॥

स्निह्यन्ति तावद्धि निजा निजेषु,
पश्यन्ति यावन्निजमर्थभेदभ्यः।

ज्ञानाय भवतु

ઇમાં ભવેડત્રાપિ સમીક્ષ્ય રીતિ,
સ્વાર્થે ન કઃ પ્રેત્ય હિતે યતેત
સ્વપ્નેદ્રજાલાદિષુ યદ્વદાપ્તૈ રોષશ્ચ,
તોષશ્ચ મુઘા પદાર્થૈઃ।

॥૨૬॥

તથા ભવેડસ્મિન્ વિષયૈઃ સમસ્તૈરેવં,
વિભાવ્યાત્મલયેડવઘેહિ

॥૨૭॥

એષ મે જનયિતા જનનીયં,
બન્ધવઃ પુનરિમે સ્વજનાશ્ચ।

દ્રવ્યમેતદિતિ જાતમમત્વો,

નૈવ પશ્યસિ કૃતાંતવશત્વમ્
નો ધનૈઃ પરિજનૈઃ સ્વજનૈર્વા,

દૈવતૈઃ પરિચિતૈરપિ મન્ત્રૈઃ।

રક્ષ્યતેડત્ર ખલુ કોડપિ કૃતાંતામ્નો,

વિભાવયસિ મૂઢ કીમેવમ્

તૈર્ભવેડપિ યદ્દહો સુખમિચ્છંસ્તસ્ય,

સાધનતયા પ્રતીભાતૈઃ।

મુદ્ધસિ પ્રતિકલં વિષયેષુ,

પ્રીતિમેષિ ન તુ સામ્યતત્ત્વે

કિં કષાયકલુષં કુરુષે સ્વં,

કેષુ ચીન્નનુ મનોડરીધિયાત્મનૂ।

તેડપી તે હિ જનકાદીકરૂપૈરીષ્ટતાં,

દધુરનન્તભવેષુ

યાંશ્ચ શોચસિ ગતાઃ કીમિમે મે,

સ્નેહલા ઇતી ધિયા વિધુરાત્મા।

તૈર્ભવેષુ નીહતસ્ત્વમનંતેષ્વેવ,

તેડપિ નિહતા ભવતા ચ

ત્રાતું ન શક્યા ભવદ્દુઃખતો યે,

ત્વયા ન યે ત્વામપિ પાતુમીશાઃ।

મમત્વમેતેષુ દધન્મુઘાત્મનૂ,

પદે પદે કિં શુચમેષિ મૂઢ

સયેતનાઃ પુદ્ગલપિંડજીવા,

અર્થાઃ પરે યાણુમયા દ્વયેડપિ।

દધત્યનંતાનૂ પરીણામભાવાંસ્તત્તેષુ,

કસ્ત્વર્હતિ રાગરોષૌ

॥૨૮॥

॥૨૯॥

॥૩૦॥ (અર્થતો યુગ્મમ્)

॥૩૧॥

॥૩૨॥

॥૩૩॥

॥૩૪॥

અથ દ્વિતીયઃ સ્ત્રીમમત્વમોચનાધિકારઃ

મુદ્ધસિ પ્રણયચારુગિરાસુ,

પ્રીતિતઃ પ્રણયિનીષુ કૃતિસ્ત્વમ્।

કિં ન વેત્સિ પતતાં ભવાદ્દર્શી,

તા નૃણાં ખલુ શિલા ગલબદ્ધાઃ

ચર્માસ્થિમજ્જાન્ત્રવસાસ્રમાંસા-

॥૧॥

મેઘ્યાઘશુચ્યસ્થિરપુદ્ગલાનામ્।
 સ્ત્રીદેહપિંડાકૃતિસંસ્થિતેષુ,
 સ્કંધેષુ કિં પશ્યસિ રમ્યમાત્મન્ ॥૨॥
 વિલોક્ય દૂરસ્થમમેધ્યમલ્પં, જુગુપ્સસે મોટિતનાસિકસ્ત્વમ્।
 ભૃતેષુ તેનૈવ વિમૂઢ યોષાવપુઃષુ તત્કિં કુરુષેડભિલાષમ્ ॥૩॥
 અમેધ્યમાંસાસવસાત્મકાનિ, નારીશરીરાણિ નિષેવમાણાઃ।
 ઇલાપ્યપત્યદ્રવિણાદિચિંતાતાપાન્ પરત્ર પ્રતિ દુર્ગતીંશ્ચ ॥૪॥
 અડ્ગેષુ યેષુ પરિમુઘસિ કામિનીનાં,
 ચેતઃ પ્રસીદ વિશ ચ ક્ષણમંતરેષામ્।
 સમ્યક્ સમીક્ષ્ય વિરમાશુચિપિંડકેભ્યસ્તેભ્યશ્ચ શુચ્યશુચિવસ્તુવિચારમિચ્છન્ ॥૫॥
 વિમુઘસિ સ્મેરદ્દશઃ સુમુખ્યા,
 મુખેક્ષણાદીન્યભિવીક્ષમાણઃ।
 સમીક્ષસે નો નરકેષુ તેષુ,
 મોહોદ્ભવા ભાવિકદર્થનાસ્તાઃ ॥૬॥
 અમેધ્યભસ્ત્રા બહુરંઘનિર્યન્મલાવિલોઘત્કૃમિજાલકીણાં।
 યાપત્યમાયાનૃતવંચિકા સ્ત્રી, સંસ્કારમોહાન્નરકાવ્ય ભુક્તા ॥૭॥
 નિર્ભૂમિર્વિષકંદલી ગતદરી વ્યાઘ્રી નિરાઘ્નો મહાવ્યાધિર્મૃત્યુરકારણશ્ચ લલનાડનભ્રા ચ વજ્રાશનિઃ।
 બંધુસ્નેહવિઘાતસાહસમૃષાવાદાદિસંતાપભૂઃ, પ્રત્યક્ષાપિ ચ રાક્ષસીતિ બિરુદૈઃ ખ્યાતાડગમે ત્યજ્યતામ્ ॥૮॥

અથ તૃતીયોડપત્યમમત્વમોચનાધિકારઃ

મા ભૂરપત્યાન્યવલોકમાનો,
 મુદ્દાકુલો મોહનૃપારિણા યત્।
 ચિક્ષિપ્સયા નારકચારકેડસિ,
 દૃઢં નિબદ્ધો નિગડૈરમીભિઃ ॥૧॥
 આજીવિતં જોવ ભવાન્તરેડપિ વા,
 શલ્યાન્યપત્યાનિ ન વેત્સિ કિં હૃદિ।
 ચલાયલૈર્યૈર્વિવિધાર્તિદાનતોડનિશં,
 નિહન્યેત સમાધિરાત્મનઃ ॥૨॥
 કુક્ષૌ યુવત્યાઃ કૃમયો વિચિત્રા,
 અપ્યસશુક્રભવા ભવન્તિ।
 ન તેષુ તસ્યા નહિ તત્પતેશ્ચ,
 રાગસ્તતોડયં કિમપત્યકેષુ ॥૩॥
 ત્રાણાશક્તેરાપદિ સંબંધાન્ત્યતો મિથોડગવતામ્।
 સંદેહાચ્ચોપકૃતેર્માપત્યેષુ સ્નિહો જીવ ॥૪॥

અથ ચતુર્થો ધનમમત્વમોચનાધિકારઃ

યાઃ સુખોપકૃતિકૃત્વધિયા ત્વં,
 મેલયન્નસિ રમા મમતાભાક્ષા
 પાખ્મનોડધિકરણત્વત એતા,
 હેતવો દદતિ સંસૃતિપાતમ્ ॥૧॥

यानि द्विषामप्युपकारकाणि,
सर्पोन्दुरादिवपि यैर्गतिश्या
शक्या य नापन्मरणाभयाद्या,
उन्तुं धनेष्वेषु क् अवेव मोहः
भमत्वमात्रेण मनःप्रसादसुखं,
धनैरल्पकमल्पकालम्।

॥२॥

आरंभपापैः सुयिरं तु दृःभं,
स्याद्दुर्गतौ दारुणमित्यवेहि
द्रव्यस्तवात्मा धनसाधनो,
न धर्मोऽपि सारंभतयातिशुद्धः।
निःसंगतात्मा त्वतिशुद्धयोगात्,
मुक्तिश्रियं यच्छति तद्भववेऽपि
क्षेत्रवास्तुधनधान्यगवाश्वैर्भेदितैः
सनिधित्तिस्तनुत्माजाम्।

॥३॥

क्लेशपापनरकात्प्यधिकः स्यात्को,
गुणो न यद्वि धर्मनियोगः

॥५॥

आरंभैर्भरितो निमज्जति यतः प्राणी त्वांभोनिधावीहंते कुनृपाद्यश्व पुरुषा येन श्रुवाद्वाधितुम्।
श्रिताव्याकुलताकृतेष्य उरते यो धर्मकर्मस्मृतिं, विज्ञा!

भूरिपरिग्रहं त्यजत तं भोग्यं परैः प्रायशः
क्षेत्रेषु नो वपसि यत्सदपि स्वमेतद्यातासि,
तत्परभव किमिदं गृहीत्वा।
तस्यार्जनाद्विजनिताघययार्जितात्ते,
भावी कथं नरकदुःखभराय्यमोक्षः

॥६॥

॥७॥

अथ पंचमो देहभमत्वभोयनाधिकारः

पुष्पासि यं देहमधान्यचितयंस्तवोपकारं,
कमयं विधास्यति।
कर्माणि कुर्वन्निति चिंतयायतिं,
जगत्ययं वंययते हि धूर्तराट्
कारागृहाद्बहुविधाशुचिताद्विदुःआन्निर्गतुमिच्छति,
जडोऽपि हि तद्विभिधा।
क्षिप्तस्ततोऽधिकतरे वपुषि स्वकर्मप्रातेन,
तद्द्रढयितुं यतसे किमात्मन्

॥९॥

येद्वांशसीदमवितुं परलोकदुःखभीत्या,
ततो न कुरुषे किमु पुण्यमेवा
शक्यं नरक्षितुमिदं हि न दृःखभीतिः
पुण्यं विना क्षयमुपैति य वज्रिणोऽपि
देहे विमुह्य कुरुषे किमघं न वेत्सि,
देहस्थ एव त्वजसे त्वदुःखजालम्।
लोहाश्रितो हि सडते धनघातमग्निर्भाधा,

॥१२॥

॥३॥

न तेऽस्य य नभोवदनाश्रयत्वे ॥४॥

दृष्टः कर्मविपाकभूपतिवशः कायास्वयः,
कर्मकृत्, बद्ध्वा कर्मगुणैर्दृष्टीक्यषकैः पीतप्रमादासवम्।

कृत्वा नारक्यारकापट्टयितं त्वां प्राप्य याशु खलं,
गन्तेति स्वहिताय संयमभरं तं वाडयाल्पं ददत् ॥५॥

यतः शुचीन्यप्यशुचीभवन्ति।

कृम्याकुलात्काकशुनाद्विभक्ष्यात्।

द्रागूभाविनो भस्मतया ततोऽगात्,

मांसाद्विपिडात् स्वहितं गृहाश ॥६॥

परोपकारोऽस्ति तपो जपो वा,

विनश्चराद्यस्य फलं न देहात्।

सत्माटकादल्पदिनाप्तगेल-

मृत्पिंडमूढः फलमश्नुते किम् ॥७॥

मृत्पिंडउपेश विनश्चरेश,

जुगुप्सनीयेन गदालयेन।

देहेन येदात्महितं सुसाधं,

धर्मान् किं तद्यतसेऽत्र मूढ! ॥८॥

अथ षष्ठो विषयप्रमादत्यागाधिकारः

अत्यल्पकल्पितसुभाय किमिन्द्रियार्थैस्त्वं,

मुद्यसि प्रतिपदं प्रयुर प्रमादः।

अते क्षिपन्ति गलने भवामीमकक्षे,

जंतुषु यत्र सुलभा शिवमार्गदृष्टिः ॥९॥

आपातरभ्ये परिणामदुःखे,

सुखे कथं वैषयिके रतोऽसि।

जडोऽसि कार्यं रययन् हितार्थी,

करोति विद्वन् यदुद्वर्कतर्कम् ॥१०॥

यद्विन्द्रियार्थैरिह शर्म बिंदुवद्यदर्श-

वत्स्वःशिवगं परत्र या

तयोर्भितोऽस्ति प्रतिपक्षता कृतिन्,

विशेषदृष्ट्यान्यतरद् गृहाश तत् ॥११॥

भुंक्ते कथं नारकतिर्यगाद्विदुःभानि,

देहीत्यवधेहि शास्त्रैः।

निवर्तते ते विषयेषु तृष्णा,

बिभेषी पापप्रययास्य येन ॥१२॥

गर्भवासनरकाद्विवेदनाः,

पश्यतोऽनवरतं श्रुतेक्षणैः।

नो कषायविषयेषु मानसं,

श्लिष्यते बुध विचिंतयेति ताः ॥१५॥

वध्यस्य यौरस्य यथा पशोर्वा,

ज्ञानाय भवतु ॥३॥

संप्राप्यमाशस्य पदं वधस्या
 शनैः शनैरेति मृतिः समीपं,
 तथापिलस्येति कथं प्रमादः
 भिम्बेषि जंतो! यद्वि द्युःभराशेस्तद्वि-
 द्रियार्थेषु रतिं कृथा मा।
 तद्दुद्भवं नश्यति शर्म यद्राङ्,
 नाशे य तस्य ध्रुवमेव द्युःभम्
 मृतः किमु प्रेतपतिर्दुरामया,
 गताः क्षयं किं नरकाश्रय मुद्रिताः।
 ध्रुवाः किमायुर्धनदेहबंधवः,
 सकौतुको यद्विषयैर्विमुह्यसि
 विमोह्यसे किं विषयप्रमाद-
 र्भ्रमात्सुभस्यायतिदुःभराशेः।
 तद्गर्धमुक्तस्य हि यत्सुभं ते-
 गतोपमं यायतिमुक्तिदं तत्

॥५॥

॥७॥

॥८॥

॥९॥

अथ सप्तमः कषायत्यागाधिकारः

रे श्व! सेहिय सहिष्यसि य व्यथास्तास्त्वं,
 नारकादिषु पराभवभूः कषायैः।
 मुग्धोदितैः कुवयनाद्विभिरप्यतः किं,
 कोधाग्निहंसि निजपुण्यधनं दुरापम्
 पराभिलूतौ यद्वि मानमुक्ति-
 स्ततस्तपोऽप्यंमतः शिवं वा।
 मानाद्विद्विर्वयनाद्विभिश्र्येत्तपः
 क्षयस्तन्नरकादि द्युःभम्
 वैरादि यात्रेति वियार्य लालालाभौ,
 कृतिन्नाभवसंभविन्याम्।
 तपोऽथवा मानमवा(था?) वि-
 भूताविडास्ति नूनं हि गतिर्द्विधैव
 श्रुत्वाकोशान् यो मुदा पूरितः स्यात्,
 लोष्टाद्यैर्यश्याहतो रोमहर्षी।
 यः प्राणान्तेऽप्यन्यदोषं न पश्यत्येष,
 श्रेयो द्राग् लभेतैव योगी
 को गुणस्तव कदा य कषायैर्निर्ममे,
 भजसि नित्यमिमान् यत्।
 किं न पश्यासि दोषममीषां,
 तापमत्र नरकं य परत्र
 यत्कषायजनितं तव सौष्यं,
 यत्कषायपरिहानिभवं या
 तद्विशेषमथवैतद्दुर्दकं,
 संविभाव्य भज धीर विशिष्टम्

॥१॥

॥२॥

॥३॥

॥४॥

॥५॥

॥६॥

ज्ञानाय भवतु

सुप्नेन साध्या तपसां प्रवृत्तिर्यथा,
तथा नैव तु मानमुक्तिः।

आद्या न दत्तेऽपि शिवं परा तु,

निदर्शनाद्बुद्धबलेः प्रदत्ते

॥७॥

सम्यग्विचार्येति विहाय मानं,

रक्षन् दुरापाणि तपांसि यत्नात्।

मुद्गा मनीषी सङ्गतेऽभिभूतीः,

शूरः क्षमायामपि नीयजताः

॥८॥

पराभिभूत्याल्पिकायापि कुप्यस्य-

धैरपीमां प्रतिकर्तुमिच्छन्।

न वेत्सि तिर्यङ्गनरकाटिकेषु,

तास्तैरन्तास्त्वतुला भवित्रीः

॥९॥

धत्से कृतिन्! यद्यपकारकेषु,

क्रोधं ततो धेह्यरिषट्क अवा

अथोपकारिष्वपि तद्भ्रवार्तिकृत्-

कर्महन्मित्रभङ्गिर्द्विषत्सु

॥१०॥

अधीत्यनुष्ठानतपःशमाद्यान्,

धर्मान् विचित्रान् विदधत्समायान्।

न लप्स्यसे तत्फलमात्मद्वेष्ट-

कलेशाधिकं तांश्च त्वांतरेषु

॥११॥

सुप्नाय धत्से यदि लोभमात्मनो,

ज्ञानाद्विरत्नत्रितये विधेहि तत्।

दुःभाय येदत्र परत्र वा कृतिन्,

परिग्रहे तद्भ्रवद्विरांतरेऽपि य

॥१२॥

करोषि यत्प्रेत्यहिताय किञ्चित्,

कदाचिदल्पं सुकृतं कथयित्।

माऽञ्जुडरस्तन्मदमत्सराद्यैर्विना-

य तन्मा नरकातिथिर्भूः

॥१३॥

पुरापि पापैः पतितोऽसि संसृतौ,

दधासि रे किं गुणमत्सरं पुनः।

न वेत्सि किं घोरजले निपात्यसे,

नियंत्र्यसे शृंगलया य सर्वतः

॥१४॥

कष्टेन धर्मो लवशो मिलत्ययं,

क्षयं कषायैर्युगपत् प्रयाति य।

अतिप्रयत्नार्जितमर्जुनं ततः,

किमज्ञ! ही हारयसे नभस्वाता

॥१५॥

शत्रून्भवन्ति सुहृदः कलुषीन्भवन्ति,

धर्मा यशांसि नियितायशसीन्भवन्ति।

स्निह्यन्ति नैव पितरोऽपि य बांधवाश्च,

लोकद्वयेऽपि विपद्ये भविनां कषायैः

॥१६॥

ज्ञानाय भवतु

રૂપલાભકુલવિક્રમવિદ્યાશ્રીતપોવિતરણપ્રભુતાદૈઃ।

કિં મદં વહસિ વેત્સિ ન,

મૂઢાડનંતશઃ સ્વભૃશલાઘવદ્ઃખમ્

॥૧૭॥

વિના કષાયાન્ન ભવાર્તિરાશિર્ભવેદ્-

ભવેદેવ ચ તેષુ સત્સુ।

મૂલં હિ સંસારતરોઃ કષાયાસ્તત્તાન્,

વિહાયૈવ સુખી ભવાત્મન્

॥૧૮॥

સમીક્ષ્ય તિર્યકુનરકાદિવેદનાઃ,

શ્રુતેક્ષણૈર્ધર્મદુરાપતાં તથા।

પ્રમોદસે યદ્વિષયૈઃ સકૌતુકૈસ્તતસ્તવાત્મન્!

વિક્લૈવ ચેતના

॥૧૯॥

ચૌરૈસ્તથા કર્મકરૈર્ગૃહીતે,

દુષ્ટૈઃ સ્વમાત્રેડપ્યુપતપ્યસે ત્વમ્।

પુષ્ટૈઃ પ્રમાદૈસ્તનુભિશ્ચ પુણ્યધનં,

ન કિં વેત્સ્યપિ લુટ્યમાનમ્

॥૨૦॥

મૃત્યોઃ કોડપિ ન રક્ષિતો ન જગતો દારિદ્રમુત્રાસિતં, રોગસ્તેનનૃપાદિજા ન ચ ભિયો નિર્ણાશિતાઃ ષોડશા

વિધ્વસ્તા નરકા ન નાપિ સુખિતા ધર્મેસ્ત્રિલોકી સદા, તત્કો નામ ગુણો મદશ્ચ વિભુતા કા તે સ્તુતીચ્છા ચ

કા

॥૨૧॥

અથાષ્ટમઃ શાસ્ત્રગુણાધિકારઃ

શિલાતલાભે હૃદિ તે વહંતિ,

વિશંતિ સિદ્ધાન્તરસા ન ચાન્તઃ।

યદત્ર નો જીવદયાર્દ્રતા તે,

ન ભાવનાંકુરતતિશ્ચ લભ્યા

॥૧॥

યસ્યાગમાંભોદરસૈર્ન ધૌતઃ,

પ્રમાદપંકઃ સ કથં શિવેચ્છુઃ।

રસાયનેર્યસ્ય ગદાઃ ક્ષતા નો,

સુદુર્લભં જીવિતમસ્ય નૂનમ્

॥૨॥

અધીતિનોડર્યાદિકૃતે જિનાગમઃ,

પ્રમાદિનો દુર્ગતિપાપતેર્મુધા।

જ્યોતિર્વિમૂઢસ્ય હિ દીપપાતિનો,

ગુણાય કસ્મૈ શલભસ્ય ચક્ષુષી

॥૩॥

મોદન્તે બહુતર્કતર્કણચણાઃ કેચિજજયાદ્વાદિનાં,

કાચ્યૈઃ કેચન કલ્પિતાર્થઘટનૈસ્તુષ્ટાઃ કવિખ્યાતિતઃ।

જ્યોતિર્નાટકનીતિલક્ષણધનુવેદાદિશાસ્ત્રૈઃ પરે,

બ્રૂમઃ પ્રેત્યહિતે તુ કર્મણિ જડાન્ કુક્ષિભરીનેવ તાન્

॥૪॥

કિં મોદસે પંડિતનામમાત્રાત્,

શાસ્ત્રેષ્વધીતી જનરંજકેષુ।

તત્કિંચનાધીષ્વ કુરુષ્વ યાશુ,

ન તે ભવેદેન ભવાબ્ધિપાતઃ

॥૫॥

જ્ઞાનાય ભવતુ

धिगागमैर्भाद्यसि रंजयन् जनान्,
नोद्यच्छसि प्रेत्यछिताय संयमो
दधासि कुक्षिंभरिमात्रतां मुने,
क्व ते क्व तत् क्वैष य ते भवांतरे ॥६॥
धन्याः केडप्यनधीतिनोऽपि सदनृषानेषु अद्वाहारा,
दुःसाध्येषु परोपदेशलवतः श्रद्धानशुद्धाशयाः।
केचित्त्वागमपाठिनोऽपि दधतस्तत्पुस्तकान् येऽलसाः अत्रामुत्रलितेषु कर्मसु कथं ते भाविन प्रेत्यहाः ॥७॥

धन्यः स मुग्धमतिरप्युदितार्हदाज्ञारागेश-
यः सृजति पुण्यमदुर्विकल्पः।
पाठेन किं व्यसनतोऽस्य तु दुर्विकल्पैर्यो,
दुःस्थितोऽत्र सदनृषितिषु प्रमादी ॥८॥

अधीतिमात्रेश इलंति नागमाः,
समीहितैर्जव सुभैर्भवान्तरे।
स्वनृषतैः किंतु तदीरितैः भरो,
न यत्सिताया वलनश्रमात्सुभी ॥९॥

दुर्गधतो यदश्रुतोऽपि पुरस्य मृत्युरायूंषि सागरमितान्यनुपक्रमाणि।
स्पर्शः भरः कृक्यतोऽतितमामितश्र्य,
दुःभावनंतगुणितौ भृशशैत्यतापौ ॥१०॥
तीव्रा व्यथाः सुरकृता विविधाश्र्य,
यत्राकंदारवैः सततमभ्रभृतोऽप्यमुष्मात्।
किं भाविनो न नरकात्कुमते भिभेषि,
यन्मोदसे क्षणसुभैर्विषयैः कषायी ॥११॥ युग्मम्।
अंधोऽनिशं वाहनताऽनानि,
क्षुत्तृद्दुरामातपशीतवाताः।
निजान्यजातीयभयापमृत्युदुःभानि,
तिर्यक्विति दुस्सलानि ॥१२॥

मुधान्यदास्याभिलवाभ्यसूया भियोऽन्तगर्भस्थितिदुर्गतीनाम्।
अवं सुरेष्वप्यसुभानि नित्यं,
किं तत्सुभैर्वा परिणामदुःभैः ॥१३॥
सप्तभीत्यभीभवेष्टविप्लवा-
निष्टयोगगददुःसुतादितिः।
स्याश्रियं विरसता नृजन्मनः,
पुण्यतः सरसतां तदानय ॥१४॥
धति यतुर्गतिदुःभततीः,
कृतिप्रतिभयास्त्वमनंतमनेऽसम्।
दृष्टि विभाव्य जिनोक्तकृतांततः,
करु तथा न यथा स्युरिमास्तव ॥१५॥
आत्मन् परस्त्वमसि साऽसिकः,
श्रुताक्षैर्यद्भाविनं शिरयतुर्गतिदुःभराशिम्।

ज्ञानाय भवतु

पश्यन्नपीड न बिभेषि ततो न तस्य,
विच्छिन्नये य यतसे विपरीतकारी

॥१७॥

अथ नवमस्थित्तमनाधिकारः

कुर्मज्जलैः कुविकल्पसूत्रजैर्निबध्य,
गाढं नरकाग्निभिश्चिरम्।
विसारवत् पश्यति श्रुव!

हे मनःकैवर्तकस्त्वामिति मास्य विश्वसीः

॥१॥

येतोऽर्थये मयि चिरत्नसभे! प्रसीद,
किं द्रुर्विकल्पनिकरैः क्षिपसे त्वे माम्।
बद्धोऽजलिः कुरु कृपां त्वज सद्विकल्पान्,
मैत्रीं कृतार्थय यतो नरकाद्बिभ्वेभि
स्वर्गापवर्गौ नरकं तथान्तर्मुहूर्त-
मात्रेण वशावशं यत्।

॥२॥

ददाति जन्तोः सततं प्रयत्नात्,

वशं तदंतःकरणं कुरुष्व

॥३॥

सुप्पाय दुःप्पाय य नैव देवा,

न यापि कालः सुहृदोऽरयो वा।

त्वेत्परं मानसमेव जंतोः,

संसारयुक्तभ्रमणैकहेतुः

॥४॥

वशं मनो यस्य समाहितं स्यात्,

किं तस्य कार्यं नियमैर्यमैश्च ?।

उतं मनो यस्य य द्रुर्विकल्पैः,

किं तस्य कार्यं नियमैर्यमैश्च ?

॥५॥

दानश्रुतध्यानतपोऽर्थनादि,

वृथा मनोनिग्रहमंतरेण।

कषायचिंताकुलतोऽजितस्य,

परो हि योगो मनसो वशत्वम्

जपो न मुक्त्यै न तपो द्विभेदं,

न संयमो नापि दमो न मौनम्।

न साधनाद्यं पवनादिकस्य,

किंत्वेकमंतःकरणं सुदान्तम्

लब्ध्वापि धर्मं सकलं जिनोदितं,

सुदुर्लभं पोतनिभं विहाय या

मनःपिशाचग्रहिलीकृतः पतन्,

त्वांबुधौ नायतिदृग् जडो जनः

सुदुर्जयं ही रिपवत्यद्यो मनो,

रिपूकरोत्येव य वाक्तनू अपि।

त्रिभिर्हतस्तद्रिपुभिः करोतु किं,

पटीभवन् द्रुर्विपदां पदे पदे

॥६॥

॥७॥

॥८॥

॥९॥

ज्ञानाय भवतु

रे यित्त! वैरि! तव किं नु मयापराद्धं,
यद्दुर्गतौ क्षिपसि मां कुविकल्पजालैः।
जानासि मामयमपास्य शिवेऽस्ति,
गंता तत्किं न सन्ति तव वासपदं ह्यसंख्याः

॥१०॥

पूतिश्रुतिः श्वेव रतेर्विदूरे,
कुष्टीव संपत्सुदृशाभनर्तः।
श्वपाकवत्सद्गतिमंदिरेषु,
नाह्येत्प्रवेशं कुमनोऽतोऽङ्गी

॥११॥

तपोजपाद्याः स्फलाय धर्मा,
न द्रुविकल्पैर्हतयेतसः स्युः।
तत्प्राद्यपेयैः सुभृतेऽपि गेहे,
क्षुधातृषाभ्यां त्रियते स्वदोषात्

॥१२॥

अकृश्रसाध्यं मनसो वशीकृतान्,
परं य पुण्यं, न तु यस्य तद्वशम्।
स वंयितः पुण्ययथैस्तद्दुर्भवैः,
इलैश्य ही! ही! हतकः करोतु किम्?

॥१३॥

अकारणं यस्य य द्रुविकल्पैर्हतं,
मनःशास्त्रविदोऽपि नित्यम्।
धौरैरधैर्निश्चित नारकायुर्मृत्यौ,
प्रयाता नरके स नूनम्

॥१४॥

योगस्य हेतुर्मनसः समाधिः,
परं निदानं तपसश्च योगः।
तपश्च मूलं शिवशर्मवत्या,
मनःसमाधिं त्वज तत्कथंयित्

॥१५॥

स्वाध्याययोगैश्चरणाक्रियासु,
व्यापारशौर्द्धादशभावनाभिः।
सुधीस्त्रियोगीसदसत्प्रवृत्ति-
इलोपयोगैश्च मनो निरुंध्यात्

॥१६॥

भावनापरिणामेषु, सिंहेष्विव मनोवने।
सदा जगत्सु दुर्ध्यानसूकरा न विशंत्यपि

॥१७॥

अथ दशमो वैराग्योपदेशाधिकारः

किं ञ्च माद्यसि हसस्ययभीहसेऽर्थान्,
कामांश्च भेलसि तथा कुतुकैरशंकः।
यिक्षिप्सु घोरनरकावटकोटरे,
त्वामभ्यपतल्लघु विभावय मृत्युरक्षः

॥१८॥

आलंबनं तव लवाटिकुठारघाताः,
छिंदन्ति ञ्चिततरुं न हि यावदात्मनः।
तावद्यतस्व परिणामहिताय तस्मिन्,
छिन्ने हि कः क्व य कथं भविता स्वतंत्रः

॥१९॥

त्वमेव भोग्धा मतिमान् त्वमात्मन्,

नेष्टाप्यनेष्टा सुभद्रुःप्रयोस्त्वम्।
दाता य भोक्ता य तयोस्त्वमेव,
तस्येष्टसे किं? न यथा हित्ताप्तिः
कस्ते निरंजन! यिरं जनरंजनेन,
धीमन्! गुणोऽस्ति परमार्थदृशेति पश्या

॥३॥

तं रंजयाशु विशद्वैश्वरितैर्भवाब्धौ,
यस्त्वां पंततमभलं परिपातुमीष्टे
विद्वानहं सकललब्धिरहं नृपोऽहं,

॥४॥

दाताहमद्भुतगुणोऽहमहं गरीयान्।
धत्याहहं कृतिवशात्परितोषमेषि,
नो वेत्सि किं परमवे लघुतां भवित्रीम्

॥५॥

वेत्सि स्वदुःपङ्कलसाधनभाधनानि,
धर्मस्य, तं प्रभवसि स्ववशस्य कर्तुम्।
तस्मिन् यतस्व मतिमन्नधुनेत्यमुत्र,
किञ्चित्त्वया हि नहि सेत्स्यति भोत्स्यते वा

॥६॥

धर्मस्याऽवसरोऽस्ति पुद्गलपरावर्तेरनंतैस्तवाऽऽयातः संप्रति ज्व हे प्रसहतो द्रुःभान्यनंतान्ययम्।
स्वल्पाहः पुनरेष दुर्लभतमश्यास्मिन् यतस्वार्हतो, धर्मं कतुमिमं विना हि नहि ते द्रुःभक्षयः कर्हिचित्

॥७॥

गुणस्तुतीर्वाद्यसि निर्गुणोऽपि,
सुभप्रतिष्ठादि विनापि पुण्यम्।
अष्टांगयोगं य विनापि सिद्धीर्वातूलता,
कापि नवा तवात्मन्

॥८॥

पदे पदे ज्व! पराभिलूतिः,
पश्यन् किमीर्ष्यस्यधमः परेत्यः।
अपुण्यमात्मानमवैषि किं न,
तनोषि किं वा नहि पुण्यमेव
किमर्द्यन्निर्द्यमंगिनो लघून्,
विशेषे कर्मसु ही प्रमादतः।

॥९॥

यदेकशोऽप्यन्यकृतार्दनः,
सहत्यनंतशोऽप्यंग्ययमर्दनं त्वे
यथा सर्पमुभस्थोऽपि, भेको जंतूनि भक्षयेत्।
तथा मृत्युमुभस्थोऽपि, किमात्मन्नर्दसेऽगिनः

॥१०॥

॥११॥

आत्मानमल्पैरिह वंचयित्वा,
प्रकल्पितैर्वा तनुयित्तसौभ्यैः।
भवाधमे किं जन! सागराणि,
सोढासि ही नारकद्रुःपराशीन

॥१२॥

उरभ्रकाकिण्युद्भिद्भुकाप्रवशिक्त्रयीशाकटभिक्षुकाद्यैः।
निदर्शनैर्हारितमर्त्यजन्मा, द्रुःभी प्रमादैर्बहु शोयितासि
पतंगभृगैश्चाभगाहिमीनद्विप-
द्विपारिप्रमुखाः प्रमादैः।

॥१३॥

ज्ञानाय भवतु

शोय्या यथा स्युर्मृतिबंधदुःप्रैश्विराय,
भावी त्वमपीति शंतो!

॥१४॥

पुरापि पापैः पतितोऽसि दुःभराशौ,
पुनर्भूढ! करोषि तानी।

मञ्जन्महापंडिलवारिपूरे,
शिला निजे मूर्ध्नि गले य धत्से

॥१५॥

पुनः पुनर्ज्व! तवोपदिश्यते,
भिलेषि दुःभात्सुभमीहसे येत्।

कुरुष्व तत्किंयन येन वांछितं,
भवेत्तवास्तेऽवसरोऽयमेव यत्

॥१६॥

धनांगसौष्यस्वजनानसूनपि,
त्यज त्यजैक न य धर्ममार्हतम्।

भवन्ति धर्माद्धि भवे भवेऽर्थितान्य-
मून्यमीभिः पुनरेष दुर्लभः

॥१७॥

दुःभं यथा बहुविधं सलसेऽप्यकामः,
कामं तथा सलसि येत्करुणाद्विभावैः।

अल्पीयसापि तव तेन भवांतरे,
स्यादात्यंतिकी सकलदुःभनिवृत्तिरेव

॥१८॥

प्रगल्भसे कर्मसु पापकेष्वरे,
यदाशया शर्म न तद्विनागतम्।

विभावयंस्तस्य विनश्चरं द्रुतं,
भिलेषि किं दुर्गतिदुःभतो नहि?

॥१९॥

कर्माणि रे श्रव! करोषि तानि,
यैस्ते भवित्र्यो विपद्यो ह्यनंताः।

ताभ्यो भिया तदधसेऽधुना किं?,
संभाविताभ्योऽपि भृशाकुलत्वम्

॥२०॥

ये पाविता वृद्धिमताः सदैव,
स्निग्धा भृशं स्नेहपदं य ये तो।

यमेन तानप्यदयं गृहीतान्,
ज्ञात्वापि किं न त्वरसे हिताय?

॥२१॥

यैः क्लिश्यसे त्वं धनबंध्वपत्ययशः-
प्रभुत्वाद्विभिराशयस्थैः।

क्रियानिह प्रेत्य य तैर्गुणस्ते,
साध्यः क्रियायुष्य विचारयैवम्

॥२२॥

किमु मुद्यसि गत्वैः पृथक्, कृपणैर्बधुवपुःपरिग्रहैः।
विभृशस्व हितोपयोगिनोऽवसरेऽस्मिन् परलोकपांथ! रे ॥२३॥

सुभमास्से सुभं शेषे, भुंक्ते पिबसि भेलसि।
न जने त्वग्रतः पुण्यैर्विना ते किं भविष्यति?

॥२४॥

शीतात्तापान्मक्षिकाकतृणाद्विस्पर्शा-द्युत्थात्कष्टतोऽल्पाद्भिभलेषि।
तास्ताश्रयैभिः कर्मभिः स्वीकरोषि,

श्वभ्रादीनां वेदना धिग् धियं ते
क्वचित्कषायैः क्वयन प्रमादैः,
कदाग्रहैः क्वापि य मत्सराद्यैः।
आत्मानमात्मन् क्लुषीकरोषि,
बिम्बेषि धिङ् नो नरकादधर्मा

॥२५॥

॥२६॥

अथैकादशो धर्मशुद्धयुपदेशाधिकारः

भवद्भवापायविनाशनाय यः,
तमज्ञ! धर्मं क्लुषीकरोषि किम्?।
प्रमादमानोपधिमत्सरादिभिर्न,
मिश्रितं द्यौषधमामयापहम्
शैथिल्यमात्सर्यकदाग्रहकुधोऽनुताप-
दंभाविधिगौरवाणि या

॥१॥

प्रमादमानौ कुगुरुः कुसंगतिः,
श्लाघार्थिता वा सुकृते मला धमे
यथा तवेष्टा स्वगुणप्रशंसा,
तथा परेषामिति मत्सरोज्जी।
तेषामिमां संतनु यल्लभेथास्तां,
नेष्टदानादि(द्धि?) विनेष्टलाभः
जनेषु गृह्णत्सु गुणान् प्रमोदसे,
ततो भवित्री गुणरिक्तता तवा
गृह्णत्सु दोषान् परितप्यसे य येद्,
भवन्तु दोषास्त्वयि सुस्थिरास्ततः
प्रमोदसे स्वस्य यथान्यनिमित्तैः,
स्तवैस्तथा येत्प्रतिपंथिनामपि।
विगर्हणैः स्वस्य यथोपतप्यसे,
तथा रिपूणामपि येत्ततोऽसि वित्
स्तवैर्यथा स्वस्य विगर्हणैश्च,
प्रमोदतापौ भजसे तथा येत्।
धर्मौ परेषामपि तैश्चतुर्ध्व्युदासतां,
वासि ततोऽर्थवेदी

॥२॥

॥३॥

॥४॥

॥५॥

॥६॥

भवन्तु कोऽपि स्तुतिमात्रतो गुणी,
प्यात्या न बलव्यापि हितं परत्र या
तद्विष्णुरीर्ष्याद्विभिरायतिं ततो,
मुधाभिमानग्रहिलो निहंसि किम्
सृजन्ति के के न बहिर्मुष्ण जनाः प्रमादमात्सर्यकुबोधविध्वुताः।
दानादिधर्माणि मलीमसान्यमून्युपेक्ष्य,
शुद्धं सुकृतं यराऽणवपि
आखण्डितानि सुकृतानि यथा दधन्ते,
सौभाग्यमत्र न तथा प्रकटीकृतानि।
प्रीडानताननसरोजसरोजनेत्रा-

॥७॥

॥८॥

ज्ञानाय भवतु

वक्षःस्थलानि कलितानि यथा द्रुकूलैः ॥८॥

स्तुतेः श्रुतेर्वाप्यपरैर्निरीक्षितैर्गुण-
स्तवात्मनू! सुकृतैर्न कश्यना
इलन्ति नैव प्रकटीकृतैर्भुवो,
द्रुमा हि भूलैर्निपतंत्यपि त्वघः ॥१०॥

तपःक्रियावश्यकदानपूजनैः,
शिवं न गंता गुणमत्सरी जनः।
अपथ्यभोज्यं न निरामयो,
भवेद्रसायनैरप्यतुल्यैर्ददातुरः ॥११॥

मन्त्रप्रभारत्नरसायनादिनि-
दर्शनादल्पमपीह शुद्धमा
दानार्थनावश्यकपौषधादि,
महाइलं पुण्यमितोऽन्यथान्यत् ॥१२॥

दीपो यथाल्पोऽपि तमांसि हन्ति,
लवोऽपि रोगान् हरते सुधायाः।
तृण्यां दहत्याशु कणोऽपि याग्ने-
र्धर्मस्य लेशोऽप्यमलस्तर्थाहः ॥१३॥

भावोपयोगशून्याः, कुर्वन्नावश्यक्यः,
क्रियाः सर्वाः देहकलेशं लभसे,
इलमाप्स्यसि नैव पुनरासाम् ॥१४॥

अथ द्वादशो देवगुरुधर्मशुद्ध्यधिकारः

तत्त्वेषु सर्वेषु गुरुः प्रधानं, हितार्थधर्मा हि तद्भक्तिसाध्याः।
श्रयंस्तमेवेत्यपरीक्ष्य मूढ! धर्मप्रयासान् कुरुषे वृथैव ॥१॥

भवी न धर्मैरविधिप्रयुक्तैर्गमी,
शीवं येषु गुरुर्न शुद्धः।
रोगी हि कल्यो न रसायनैस्तेर्येषा
प्रयोक्ता भिषगेव मूढः ॥२॥

समाश्रितस्तारकबुद्धितो यो,
यस्यास्त्यहो मज्जयिता स अेवा
ओघं तरीता विषमं कथं स,
तथैव जंतुः कुगुरोर्भवाब्धिम् ॥३॥

गजश्वपोतोक्षरथान् यथेष्टपदाप्तये तद्र!
निजान् परान् वा।
भजंति विज्ञाः सुगुणान् भजैवं,
शिवाय शुद्धान् गुरुदेवधर्मान् ॥४॥

इलाद् वृथा स्युः कुगुरुपदेशतः,
कृता हि धर्मार्थमपीह सूद्यमाः।
तदृष्टिरागं परिमुष्य तद्र! हे,
गुरं विशुद्धं भज येद्धितार्थसि ॥५॥

न्यस्ता मुक्तिपथस्य वाहकतयाश्रीवीर! ये प्राक् त्वया,

लुंटाकास्त्वद्वेतेडभवन् बहुतरास्त्वच्छासने ते कलौ।
भित्त्राशा यतिनाम तत्तनुधियां मुष्ठांति पुष्टयश्रियः,
पूत्कुर्मः किमराज्यके ह्यपि तदारक्षा न किं दस्यवः?

॥५॥

माद्यस्यशुद्धैर्गुरुदेवधर्मैर्धिग्-
दृष्टिरागेषा गुणानपेक्षः।
अमुत्र शोचिष्यसि तत्कले तु,
कुपथ्यभोजव मलामयार्तः

॥७॥

नाम्रं सुसिक्तोऽपि ददाति निभकः,
पुष्टा रसैर्वध्यगवी पयो न या
दुःस्थो नृपो नैव सुसेवितः श्रियं,
धर्मं शिवं वा कुगुरुर्न संश्रितः

॥८॥

कुलं न जातिः पितरौ गणो वा,
विद्या यं बंधुः स्वगुरुर्धनं वा।
हिताय जंतोर्न परं यं किञ्चित्,
किंत्वादृताः सद्गुरुदेवधर्माः

॥९॥

माता पिता स्वः सुगुरुश्च तत्त्वात्,
प्रबोधय यो योजति शुद्धधर्मो
न तत्समोऽरिः क्षिपते त्वाभ्यौ,
यो धर्मविघ्नादिकृतेश्च जवम्

॥१०॥

दाक्षिण्यलज्जे गुरुदेवपूजा,
पित्रादित्भक्तिः सुकृतात्भिलाषः।
परोपकारव्यवहारशुद्धी,
नृणांमिहामुत्र यं संपदे स्युः

॥११॥

जिनेष्वभक्तिर्यतिनामवज्ञा,
कर्मस्वनौचित्यमधर्मसंगः।
पित्राद्युपेक्षा परवंयनञ्च,
सृजन्ति पुंसां विपदः समन्तात्

॥१२॥

भक्त्यैव नार्थसि जिनं सुगुरोश्च धर्मं,
नाकर्णयस्यविरतं विरतीर्न धत्से।
सार्थं निरर्थमपि यं प्रयिनोष्यघानि,
मूढ्येन केन तदमुत्र समीहसे शम्?

॥१३॥

यत्तुष्पदैः सिंहा इव स्वजात्यैर्मिलन्निमां-
स्तारयतीह कश्चित्।
सहैव तैर्मज्जति कोऽपि दुर्गे,
शृगालवश्येत्यमिलन् वरं सः

॥१४॥

पूर्णे तटाके तृषितः सदैव,
भृतेऽपि गेहे क्षुधितः स मूढः।
कल्पद्रुमे सत्यपि ही हरिद्रो,
गुर्वादियोगेऽपि हि यः प्रमादी

॥१५॥

न धर्मयिता गुरुदेवभक्तिर्येषां,

न वैराग्यलवोऽपि यित्तो
 तेषां प्रसूक्लेशङ्गलः पशूनामि-
 वोद्भवः स्याद्दुदरंभरीणाम्
 न देवकार्ये न य संघकार्ये,
 येषां धनं नश्वरमाशु तेषाम्।
 तदृजनाद्यैर्वृजिनैर्भवांधौ,
 पतिष्यतां किं त्ववलंबनं स्यात्?

॥१५॥

॥१७॥

अथ त्रयोदशो यतिशिक्षोपदेशाधिकारः

ते तीर्णा भववारिधिं मुनिवरास्तेभ्यो नमस्कुर्महे,
 येषां नो विषयेषु गृध्यति मनो नो वा कषायैः प्लुतम्।
 रागद्वेषविमुक्त् प्रशांतकलुषं साम्याप्तशर्माद्वयं,
 नित्यं भेलति यात्मसंयमगुण्णाकीडे लजद्भवावनाः

॥१॥

स्वाध्यायमाधित्ससि नो प्रमादैः,
 शुद्धा न गुप्तीः समितीश्व्य धत्सो।
 तपो द्विधा नार्जसि देहमोडादल्पेऽपि,
 डेतौ दधसे कषायान्
 परीषडाग्नो सलसे न योपसर्गात्,
 शीलांगधरोऽपि यासि।

॥२॥

तन्मोक्ष्यमाशोऽपि भवाब्धिपारं,
 मुने! कथं यास्यसि वेषमात्रात्
 आञ्जविकार्यमिह यद्यतिवेषभेष,
 धत्से यरित्रममलं न तु कष्टभीरुः।
 तद्वेत्सि किन्न? न भिभेति जगज्जिघृक्षुर्मृत्युः,
 कुतोऽपि नरकश्च न वेषमामात्रात्
 वेषेषा माद्यसि यतेश्चरणां विनात्मन्!
 पूजां य वांछसि जनाद्बहुधोपधिं या
 मुग्धप्रतारणभवे नरकेऽसि गंता,
 न्यायं भिभर्षि तदृजगलकर्तरीयम्
 जानेऽस्ति संयमतपोत्भिरमीत्भिरात्मन्नस्य,
 प्रतिग्रहभरस्य न निष्कयोऽपि।

॥३॥ युग्मम्।

॥४॥

॥५॥

किं दुर्गतौ निपततः शरणां तवास्ते?,
 सौभ्यं य द्दास्यति परत्र किमित्यवेडि

॥६॥

किं लोकसत्कृतिनमस्करणार्थनाद्यै,
 रे मुग्ध तुष्यसि विनापि विशुद्धयोगान्।
 कृतन् भवांधुपतने तव यत्प्रमादो,
 बोधिद्रुमाश्रयमिमानि करोति पर्शन्
 गुणांस्तवाश्रित्य नभंत्यमी जना, ददत्युपध्यालयभैक्ष्यशिष्यकान्।
 विना गुणान् वेषमृषेर्भिभर्षि येत्,
 ततश्चकानां तव भाविनी गतिः

॥७॥

॥८॥

ज्ञानाय भवतु

नाञ्जविकाप्रशयिनीतनयादियिन्ता,
नो राजभीश्य भगवत्समयं य वेत्सि।
शुद्धे तथापि यरषो यतसे न त्मिक्षो?,
तत्ते परिग्रहभरो नरकार्यमेव

॥८॥

शास्त्रज्ञोऽपि धृतव्रतोऽपि गृहिलीपुत्रादिबंधोज्जितोऽप्यंगी यद्यतते प्रमादवशगो न प्रेत्यसौष्यश्रिये।
तन्मोहद्विषतस्त्रिलोकजयिनः काचित्परा दृष्टता, अद्वायुष्कतया स वा नरपशुर्नूनं गभी दुर्गतौ ॥१०॥

उय्यारयस्यनुद्धिनं न करोमि सर्वं,
सावद्यमित्यकुद्वेतदथो करोषि।

नित्यं मृषोक्तिञ्चिनवंयनत्मारितात्तत्,

सावद्यतो नरकमेव विभावये ते

वेषोपदेशाद्युपधिप्रतारिता,

ददत्यभीष्टानृजवोऽधुना जनाः।

भुंक्षे य शेषे य सुभं विर्येष्टसे,

भवांतरे ज्ञास्यसि तत्फलं पुनः

आञ्जविकादिविधासिभृशानिशार्ताः,

कृच्छ्रेण केऽपि महतैव सृजन्ति धर्मान्।

तेभ्योऽपि निर्दय! जिघृक्षसि सर्वमिष्टं,

नो संयमे य यतसे भविता कथं डी

आराधितो वा गुणवान् स्वयं तरन्,

भवाब्धिमस्मानपि तारयिष्यति।

श्रयन्ति ये त्वामिति भूरिभक्तिभिः,

इलं तवैषां य किमस्ति निर्गुण!

स्वयं प्रमादैर्निपतन् भवांभुधौ,

कथं स्वभक्तानपि तारयिष्यसि?।

प्रतारयन् स्वार्थमृजन् शिवार्थिनः,

स्वतोऽन्यतश्चैव विदुष्यसेऽहसा

गृह्णासि शय्याहतिपुस्तकोपधीन्,

सदा परेभ्यस्तपसस्वियं स्थितिः।

तत्ते प्रमादाद्भरितात्प्रतिग्रहैर्ऋ-

षाण्णमग्नस्य परत्र का गतिः?

न कापि सिद्धिर्न य तेऽतिशायि,

मुने! क्रियायोगतपःश्रुतादि।

तथाप्यहंकारकदर्थितस्त्वं,

प्यातीच्छया ताम्यसि धिः मुधा किम्?

डीनोऽप्यरे भाग्यगुणैर्भुधात्मन्,

वांछंस्तवार्याधनवाप्नुवंश्या

ईर्ष्यन् परेभ्यो लभसेऽतिताप-

मिहापि याता कुगति परत्र

गुणैर्विडीनोऽपि जनानतिस्तुति-

प्रतिग्रहान् यन्मुदितः प्रतीच्छसि।

॥११॥

॥१२॥

॥१३॥

॥१४॥

॥१५॥

॥१६॥

॥१७॥

॥१८॥

ज्ञानाय भवतु

लुलायगोऽश्वोऽष्ट्रभरादिजन्मभिर्विना,
ततस्ते भविता न निष्क्रियः

॥१८॥

गुणेषु नोद्यच्छसि येन्मुने! ततः,
प्रगीयसे यैरपि वंघसेऽर्थसे।
शुगुप्सितां प्रेत्य गतिं गतोऽपि,
तैर्दसिष्यसे याभिर्भविष्यसेऽपि वा
दानमाननुतिवंदनापरैर्मोदसे,
निकृतिरंजितैर्जनेः।

॥२०॥

न त्ववैषि सुकृतस्य येऽलवः,
कोऽपि सोऽपि तव लुट्यते हि तैः
भवेद् गुणैः मुग्धकृतेर्न हि स्तवैर्न प्यातिदानार्थनवंदनादितिः।

॥२१॥

विना गुणान्नौ भवद्दुःखसंक्षयस्ततो,
गुणानर्जय किं स्तवादिभिः
अध्येषि शास्त्रं सदसद्विद्यित्रावापादि-
भिस्ताम्यसि वा समार्यैः।

॥२२॥

येषां जनानामिह रंजनाय,
भवांतरे ते क्व मुने! क्व य त्वम्
परिग्रहं येद्द्व्यजडा गृहादेस्तत्किं-
नु धर्मोपकृतिश्छलात्तम्।

॥२३॥

करोषि शय्योपधिपुस्तकादेर्गरोऽपि,
नामांतरतोऽपि हंता

॥२४॥

परिग्रहात्स्वीकृतधर्मसाधनाभिधान-
मात्रात्किमु मूढ! तुष्यसि।

न वेत्सि हेन्माप्यतिभारिता तरी,
निमज्जयत्यंगिनमंबुधौ द्रुतम्

॥२५॥

येऽलः कषायकलिकर्मनिबंधत्माजनं,
स्युः पुस्तकादिभिरपीडितधर्मसाधनैः।

तेषां रसायनवरैरपि सर्पदामयै-
रार्त्तात्मनां गदहतेः सुभक्तु किं भवेत्

॥२६॥

रक्षार्थं जलु संयमस्य गदिता येऽर्था यतीनां जिनेर्वासः पुस्तकपात्रकप्रभृतयो धर्मोपकृत्यात्मकाः।

मूर्धन्मोहवशात्त एव कुषियां संसारपाताय धिक्,
स्वं स्वस्यैव वधाय शस्त्रमधियां यद्दुष्प्रयुक्तं भवेत्

॥२७॥

संयमोपकरणाच्छलात्परान्त्मारयन्-
यदसि पुस्तकादिभिः।

गोभरोऽष्ट्रमहिषादिः पत्तश्चिरं,
त्वमपि भारयिष्यसे

॥२८॥

वस्त्रपात्रतनुपुस्तकादिनः,
शोभया न जलु संयमस्य सा।

आदिमा य ददते त्वं परा,
मुक्तमाश्रय तद्विच्छयैकिं काम्

॥२९॥

शीतातपाद्यान्न मनागपीड,
परीषदांश्वेत्कमसे विसोढुम्।
कथं ततो नारकगर्भवासद्गुःभानि,
सोढासि त्वांतरे त्वमे?

॥३०॥

मुने! न किं नश्वरमस्वदेह-
मृत्पिंडमेनं सुतपोव्रताद्यैः।
निपीड्य भीतिर्भवद्गुःभराशेरित्वात्म-
साश्रयैवसुषुं करोषि?

॥३१॥

यदत्र कष्टं यरुणस्य पालने,
परत्र तिर्यङ्गनरकेषु यत्पुनः।
तयोर्भित्थः सप्रतिपक्षता स्थिताविशेष-

॥३२॥

दृष्टयान्यतरज्जडीडि तत्
शमत्र यद्दुर्भित्थरिव प्रमादजं,
परत्र यस्याब्धिरिव द्युमुक्तिजम्।
तयोर्भित्थः सप्रतिपक्षता स्थिता,
विशेषदृष्टयान्यतरद् गृहाण तत्
नियंत्रणं या यरुणोऽत्र तिर्यङ्गस्त्री-

॥३३॥

गर्भकुंभीनरकेषु या या
तयोर्भित्थः सप्रतिपक्षत्वावादिशेष-
दृष्टयान्यतरां गृहाण
सह तपोयमसंयमयंत्रणां,

॥३४॥

स्ववशतासहने हि गुणो मदान्।
परवशस्त्वति त्वूरि सहिष्यसे,
न य गुणां बहुमाप्स्यसि कंचन
अशीयसा साम्यनियंत्रणामुवा,
मुनेऽत्र कष्टेन यरित्रजेन या
यद्वि क्षयो दुर्गतिगर्भवास-

॥३५॥

गाडसुभावालेस्तत्किमवापि नार्थितम्?
त्यज स्पृहां स्वःशिवशर्मलाभे,
स्वीकृत्य तिर्यङ्गनरकादिद्गुःभम्।
सुभाषुभिश्च्येद्विषयादिजातैः,
संतोष्यसे संयमकष्टत्मीरुः

॥३६॥

समग्रचिन्तार्तिहतेरिडापि,
यस्मिन्सुषुं स्यात्परमं रतानाम्।
परत्र येन्द्रादिमहोदयश्रीः,
प्रमाद्यसीडापि कथं यरित्रे?

॥३७॥

महातपोध्यानपरीषदादि,
न सत्त्वसाध्यं यद्वि धर्तुमीशः।
तद्भावनाः किं समितीश्व्य गुप्तीर्घत्से,
शिवार्थिन् न मनःप्रसाध्याः

॥३८॥

॥३९॥

वैश्वानराय भवतु

अनित्यताद्या ભજ ભાવનાઃ સદા,
યતસ્વ દુઃસાધ્યગુણોઽપિ સંયમે।
જિઘૃત્સયા તે ત્વરતે હ્યયં યમઃ,
(હ્યસંયમઃ?) શ્રયન્ પ્રમાદાન્ ભવાદ્ભિભેષિ કિમ્?

॥૪૦॥

હતં મનસ્તે કુવિકલ્પજાલૈ-
ર્વયોઽપ્યવદ્યૈશ્ચ વપુઃ પ્રમાદૈઃ।
લબ્ધીશ્ચ સિદ્ધીશ્ચ તથાપિ વાંછન્,
મનોરથૈરેવ હહા!! હતોઽસિ

॥૪૧॥

મનોવશસ્તે સુખદુઃખસંગમો,
મનો મિલેદ્યૈસ્તુ તદાત્મકં ભવેત્।
પ્રમાદયોરૈરિતિ વાર્યતાં,
મિલચ્છીલાંગમિત્રૈરનુષ્ઞયાનિશમ્

॥૪૨॥

ધ્રુવઃ પ્રમાદૈર્ભવવારિધૌ મુને!,
તવ પ્રપાતઃ પરમત્સરઃ પુનઃ।
ગલે નિબદ્ધોરુશિલોપમોઽસ્તિયેત્ કથં તદોન્મજ્જનમપ્યવાપ્સ્યસિ?
મહર્ષયઃ કેઽપિ સહંત્યુદીર્યાપ્યુગ્રાત-
પાદીન્યદિ નિર્જરાર્થમ્।

॥૪૩॥

કષ્ટં પ્રસંગાગતમપ્યણીયોઽપીચ્છન્-
શિવં કિં સહસે ન ભિક્ષો!
યો દાનમાનસ્તુતિવંદનાભિર્ન,
મોદતેઽન્યૈર્ન તુ દુર્મનાયતો

॥૪૪॥

અલાભલાભાદિપરીપહાન્ સહન્,
યતિઃ સ તત્વાદપરો વિઙ્બકઃ
દધદ્ ગૃહસ્થેષુ મમત્વબુદ્ધિં,
તદીયતપ્ત્યા પરિતપ્યમાનઃ।
અનિવૃતાંતઃકરણઃ સદા સ્વૈસ્તેષાં-
ય પાપૈર્ભ્રમિતા ભવેઽસિ

॥૪૫॥

ત્યક્ત્વા ગૃહં સ્વં પરગેહચિંતા-
તપ્તસ્ય કો નામ ગુણસ્તવર્ષે!!
આજીવિકાસ્તે યતિવેષતોઽત્ર,
સુદુર્ગતિઃ પ્રેત્ય તુ દુર્નિવારા
કુર્વે ન સાવદ્યમિતિ પ્રતિજ્ઞાં,
વદન્નકુર્વન્નપિ દેહમાત્રાત્।

॥૪૬॥

શય્યાદિકૃત્યેષુ નુદન્ ગૃહસ્થાન્,
હદા ગિરા વાઽસિ કથં મુમુક્ષુઃ?
કથં મહત્વાય મમત્વતો વા,
સાવદ્યમિચ્છસ્યપિ સંઘલોકે।

॥૪૭॥

ન હેમમય્યપ્યુદરે હિ શસ્ત્રી,
ક્ષિપ્તા ક્ષણોતિ ક્ષણતોઽપ્યસૂન્ કિમ્?

॥૪૮॥

રંકઃ કોઽપિ જનાભિભૂતિપદવીં ત્યક્ત્વા પ્રસાદાદ્ગુરો-ર્વેષં પ્રાપ્ય યતેઃ કથંચન કિયચ્છાસ્ત્રં પદં કોઽપિ ચા

मौभर्यादिवशीकृतर्जुनतादानार्यनैर्गर्वत्मा-गात्मानं गणायन्नरैर्द्रमिव धिग् गंता द्रुतं द्रुगतौ ॥५०॥

प्राप्यापि यारित्रमिदं दुरापं,
स्वदोषजैर्यद्विषयप्रमादैः।

भवांभुधौ धिक् पतितोऽसि त्मिक्षो!,

उतोऽसि द्रुःभैस्तदनंतकालम्

॥५१॥

कथमपि समवाप्य बोधिरत्नं,

युगसमिलादिनिदर्शनादुरापम्।

कुरु कुरु रिपुवश्यतामगच्छन्,

किमपि हितं लभसे यतोऽर्थितं शम्

॥५२॥

द्विषस्त्विमै ते विषयप्रमादा,

असंवृता मानसदेहवायः।

असंयमाः सप्तदशापि हास्याद्यश्च,

बिभ्यश्चर नित्यमेभ्यः

॥५३॥

गुरुनवाप्याप्यपहाय गेहमधीत्य,

शास्त्राण्यपि तत्त्ववांशि।

निर्वाहयिंतादिभराद्यत्मावेऽध्युषे!

न किं प्रेत्यहिताय यत्नः?

॥५४॥

विराधितैः संयमसर्वयोगैः,

पतिष्यतस्ते भवद्दुःभराशौ।

शास्त्राणि शिष्योपधिपुस्तकाद्या,

भक्ताश्च लोका शरणाय नालम्

॥५५॥

यस्य क्षणोऽपि सुरधामसुभानि,

पत्य-कोटीर्नृणां द्विनवतीं ह्यधिकां ददाति।

किं हारयस्यधम्! संयमञ्जवितं तत्,

हा हा प्रमत्त! पुनरस्य कुतस्तवाप्तिः?

॥५६॥

नाम्नापि यस्येति जनेऽसि पूज्यः,

शुद्धात्ततो नेष्टसुभानि कानि।

तत्संयमेऽस्मिन् यतसे मुमुक्षोऽनु-

भूयमानोरुडलेऽपि किं न?

॥५७॥

अथ यतुर्दशो मिथ्यात्वादिनिरोधाधिकारः

मिथ्यात्वयोगाविरतिप्रमादान्,

आत्मन्! सदा संवृष्टु सौष्यमिच्छन्।

असंवृता यद्भवतापमेते,

सुसंवृता मुक्तिरमां य दद्युः

॥५१॥

मनः संवृष्टु हे विद्वन्!, असंवृतमना यतः।

याति तंदुलमत्स्यो द्राक्, सप्तमीं नरकावनीम्

॥५२॥

प्रसन्नयंद्रराजर्षेर्मनःप्रसरसंवरौ।

नरकस्य शिवस्यापि, हेतुभूतौ क्षणादपि

॥५३॥

मनोऽप्रवृत्तिमात्रेण, ध्यानं नैकेन्द्रियादिषु।

धर्म्यशुक्लमनःस्थैर्यत्माजस्तु ध्यायिनः स्तुमः

॥५४॥

सार्थं निरर्थकं वा यन्-मनः सुध्यानयंत्रितम्। विरतं द्रुर्विकल्पेभ्यः, पारगांस्तान् स्तुवे यतीन्	॥५॥
वयोऽप्रवृत्तिमात्रेण, भौनं के के न भिन्नति। निरवद्यं वयो येषाम्, वयोगुप्तांस्तु तान् स्तुवे	॥६॥
निरवद्यं वयो ब्रूहि, सावद्यवयनैर्यतः। प्रयाता नरकं घोरं, वसुराजदयो द्रुतम्	॥७॥
छडाऽमुत्र य वैराय, दुर्वायो नरकाय या अग्निदग्धा प्ररोहन्ति, दुर्वाग्दग्धाः पुनर्न हि	॥८॥
अत एव जिना दीक्षाकालादकेवलोद्भवम्। अवघाटिभिः अयुर्ज्ञानत्रयभृतोऽपि न	॥९॥
कृपया संवृशु स्वांगं, कूर्मज्ञातनिदर्शनात्। संवृतासंवृतांगा यत्, सुभद्रुःभान्यवाप्नुयुः	॥१०॥
कायस्तंभान् के के स्युस्तरुस्तंभादयो यताः। शिवहेतुक्रियो येषां, कायस्तांस्तु स्तुवे यतीन्	॥११॥
श्रुतिसंयममात्रेण, शब्दान् कान् के त्यजन्ति न। छष्टानिष्टेषु यैतेषु, रागद्वेषौ त्यजन्मुनिः	॥१२॥
यक्षुःसंयममात्रात् के, रूपालोकांस्त्यजन्ति न। छष्टानिष्टेषु यैतेषु, रागद्वेषौ त्यजन्मुनिः	॥१३॥
ग्राहसंयममात्रेण, गंधान् कान् के त्यजन्ति न। छष्टानिष्टेषु यैतेषु, रागद्वेषौ त्यजन् मुनिः	॥१४॥
जिल्वासंयममात्रेण, रसान् कान् के त्यजन्ति न। मनसा त्यज तानिष्टान्, यदीच्छसि तपःफलम्	॥१५॥
त्वयःसंयममात्रेण, स्पर्शान् कान् के त्यजन्ति न। मनसा त्यज तानिष्टान् यदीच्छसि तपःफलम्	॥१६॥
अस्तिसंयममात्रेण, ब्रह्म के के न भिन्नते। मनःसंयमतो धेहि, धीर! येत्तत्फलार्थसि	॥१७॥
विषयैर्द्रियसंयोगाभावात्के के न संयताः। रागद्वेषमनोयोगाभावात्के तु स्तवीमि तान्	॥१८॥
कषायान् संवृशु प्राज्ञ, नरकं यदसंवरात्। महातपस्विनोऽप्यापुः, करटोत्करटादयः	॥१९॥
यस्यास्ति किञ्चिन्न तपोयमादि, ब्रूयात्स यत्तत्तुदतां परान् वा।	
यस्यास्ति कष्टाप्तमिदं तु किं न, तद्ब्रह्मशम्बीः संवृशुते स योगान्	॥२०॥
भवेत्समग्रेष्वपि संवरेषु, परं निदानं शिवसंपदां यः।	
त्यजन् कषायादिजद्रुर्विकल्पान्, कुर्यान्मनःसंवरमिद्धधीस्तम्	॥२१॥
तदेवमात्मा कृतसंवरः स्यात्, निःसंगतात्मा कृतसंतं सुभेन।	

निःसंगत्वाद्वाद्य संवरस्तद्द्वयं,
शिवार्थी युगपद्भजेत्

॥२२॥

अथ पंचदशः शुभवृत्तिशिक्षोपदेशाधिकारः

आवश्यकेष्वातनु यत्नमाप्तोदितेषु शुद्धेषु तमोऽपहृषु।

न हंत्यत्मुक्तं हि न याप्यशुद्धं,
वैद्यौक्तमप्यौषधमामयान् यत्
तपांसि तन्याद्विविधानि नित्यं,
मुष्णे कटून्त्यायतिसुंदराणि।

॥१॥

निघ्नन्ति तान्येव कुकर्मराशिं,
रसायनानीवदुरामयान् यत्
विशुद्धशीलांगसहस्रधारी,
भवानिशं निर्मितयोगसिद्धिः।

॥२॥

सहोपसर्गास्तनुनिर्ममः सन्,
भजस्व गुप्तीः समितीश्व्य सम्यक्

॥३॥

स्वाध्याययोगेषु दधस्व यत्नं,
मध्यस्थवृत्त्यानुसरागमार्थान्।
अगारवो लैक्षमटाऽविषादो,
हेतौ विशुद्धे वशितेन्द्रियौघः

॥४॥

ददस्व धर्मार्थितयैव धर्मान्,
सदोपदेशान् स्वपरादिसाम्यान्।
जगद्धितैषी नवत्तिश्व्य कल्पैर्ग्रामे,
कुले वा विहराऽप्रमत्तः

॥५॥

कृताकृतं स्वस्य तपोजपादि,
शक्तीरशक्तीः सुकृतेतरे या
सदा समीक्षस्व हृदाथ साध्ये,
यतस्व हेयं त्यज याव्ययार्थी

॥६॥

परस्य पीडापरिवर्जनात्ते, त्रिधा त्रियोग्यप्यमला सदास्तु।

साम्यैकलीनं गतदुर्विकल्पं, मनो वयश्चाप्यनघप्रवृत्ति

॥७॥

भैत्रीं प्रमोहं करुणां य सम्यक्,
मध्यस्थतां यानय साम्यमात्मन्।
सद्भावनास्वात्मलयं प्रयत्नात्,
कृताविरामं रमयस्व येतः!

॥८॥

कुर्यान्न कुत्रापि भमत्वभावं,
न य प्रभो! रत्यरती कषायान्।
छलापि सौम्यं लभसेऽप्यनीहो,
द्यनुत्तरामर्त्यसुभात्ममात्मन्!

॥९॥

एति यतिवरशिक्षां योऽवधार्य व्रतस्थ-श्वरशक्रशयोगानेकचित्तः श्रयेत्।

सपदि भवमहाब्धिं क्लेशराशिं स तीर्त्वा,

विलसति शिवसौम्यान्त्यसायुज्यमाप्य

॥१०॥

अथ षोडशः साम्यसर्वस्वाधिकारः

ज्ञानाय भवतु

એવં સદાભ્યોસવશેન સાત્મ્યં,
નયસ્વ સામ્યં પરમાર્થવેદિનૂ!!

યતઃ કરસ્થાઃ શિવસંપદસ્તે,
ભવન્તિ સદ્યો ભવભીતિભેત્તુઃ

॥૧॥

ત્વમેવ દુઃખં નરકસ્ત્વમેવ,
ત્વમેવ શર્માપિ શિવં ત્વમેવા

ત્વમેવ કર્માણિ મનસ્ત્વમેવ,
જહીહ્યવિદ્યામવધેહિ ચાત્મનૂ!

॥૨॥

નિઃસંગતામેહિ સદા તદાત્મન્નર્થેષ્વ-
શેષેષ્વપિ સામ્યભાવાત્

અવેહિ વિદ્વનૂ! મમતૈવ મૂલં,
શુચ્યાં સુખાનાં સમતૈવ ચેતિ

સ્ત્રીષુ ધૂલિષુ નિજે ચ પરે વા,
સંપદિ પ્રસરદાપદિ ચાત્મનૂ!!

॥૩॥

તત્ત્વમેહિ સમતાં મમતામુગ્,
યેન શાશ્વતસુખાદ્યમેષિ

તમેવ સેવસ્વ ગુરું પ્રયત્નાદધીષ્વ,
શાસ્ત્રાણ્યપિ તાનિ વિદ્વનૂ!!

॥૪॥

તદેવ તત્ત્વં પરિભાવયાત્મનૂ!,
યેત્યો ભવેત્સામ્યસુધોપભોગઃ

સમગ્રસચ્છાસ્ત્રમહાણવેત્યઃ,
સમુદ્ધતઃ સામ્યસુધારસોડયમ્

નિપીયતાં હે વિબુધા! લભધ્વમિહાપિ,
મુક્તેઃ સુખવર્ણિકાં યત્

॥૫॥

શાંતરસભાવનાત્મા, મુનિસુંદરસૂરિભિઃ કૃતો ગ્રંથઃ।
બ્રહ્મસ્પૃહયા ધ્યેયઃ, સ્વપરહિતોડધ્યાત્મકલ્પતરુરેષઃ

ઇમમિતિ મતિમાનધીત્ય ચિત્તે,
રમયતિ યો વિરમત્યયં ભવાદ્વાક્

સ ચ નિયતમતો રમેત ચાસ્મિનૂ,
સહ ભવવૈરિજયશ્રિયા શિવશ્રીઃ

॥૬॥

॥૭॥

॥૮॥

સર્વ જ્ઞાનાય ભવતુ

